

waarmee hij zich bijzonder vertrouwd toont. Op die manier maakt hij zijn boeiend relaas over de Waalse collaboratie ook voor een internationaal publiek toegankelijk. Conway toont zich een meester in de analyse van de Rexbeweging en maakt zijn verhaal bijzonder levendig door van de leidinggevende rexisten een portret op te hangen. Geregeld vergelijkt hij de Waalse collaboratie, die het werk was van een heel kleine minderheid, met de collaboratie in Vlaanderen en in Europa.

Dit standaardwerk over het rexisme is mede tot stand gebracht door de logistieke steun van het Navorsings- en studiecentrum voor de geschiedenis van de tweede wereldoorlog te Brussel. Het Franstalige Belgische ministerie van onderwijs subsidieerde het studieverblijf van Conway in België en financierde mede de uitgave van zijn doctoraat. Het boek verdient dan ook ten volle dat het via deze vertaling mede zijn weg zou vinden naar Franstalig België.

M. van den Wijngaert

G. Durnez, *De Standaard. Het levensverhaal van een Vlaamse krant van 1948 tot de VUM* (Tielt: Lannoo, 1993, 575 blz., f97,50, ISBN 90 209 2300 5).

Met de publikatie van zijn boek over *De Standaard* in de jaren 1918 tot 1948 bewees Durnez niet alleen een goed journalist, maar ook een goed historicus te zijn. In het bij het 75-jarig bestaan van het dagblad verschenen tweede deel, dat eindigt bij de overgang van de Standaard-groep naar de Vlaamse uitgeversmaatschappij op 29 juni 1976, maakt hij dit opnieuw waar. Het blad van de Vlaamse politicus Gustaaf Sap was tijdens de tweede wereldoorlog niet vrij gebleven van de collaboratie. Eerst in 1947 kreeg de familie Sap weer greep op het blad en kwam *De Standaard* weer uit. Hoewel de krant Vlaams, katholiek en Belgisch gezind, dat wil zeggen, voor de unitaire staat was, toonde de krant vanouds ook sympathie voor de Vlaams-nationalisten. Het blad hield door zijn verleden en door deze na-oorlogse houding nog lang de naam een 'zwarte gazet' te zijn.

Interessant is in dat opzicht ook de geschetste relatie met het episcopaat, dat vanwege het Vlaams-nationale verleden, wantrouwend tegenover de krant stond en meer dan eens zijn ongenoegen uitte. Dit ging zover dat zelfs een succesvolle en zeer katholiek getoonzette jeugdruubnek moest verdwijnen. Eerst in de jaren zestig durfden directie en redactie een onafhankelijker koers uit te zetten. Een niet onbelangrijke wegbereidster was de journaliste Maria Rosseels met haar bijdragen over maatschappelijk en religieus leven en feminisme. Ook in de verslaggeving over het Vaticaanse concilie en de encycliek *Humanae vitae* liet *De Standaard* een onafhankelijk en vooruitstrevend geluid horen.

Duidelijk bewees de krant, tegelijk met haar Vlaamsgezindheid, deze onafhankelijkheid tegenover het episcopaat in de strijd rond de splitsing van de katholieke universiteit te Leuven op het einde van de jaren zestig. Niet alleen wist *De Standaard* eigen contacten binnen het Leuvense professorenkorps te leggen, de redactie kreeg eveneens van directeur De Smaele te horen: 'Gij krijgt de opdracht de Walen uit Leuven weg te schrijven'. 'Investigating journalism' kreeg ruime aandacht in de krant. Al in de jaren vijftig verschenen er uitvoerige reportages over de Vlaamse trekarbeid naar Noord-Frankrijk en naar de Waalse mijnen. Later publiceerde men uitgebreid over de erbarme! ijke taal toestanden, met name in het onderwijs, onder de in Duitsland gelegerde Belgische militairen.

In politiek opzicht voer men ook een eigen koers. De progressieve Luc Vandeweghe (ps. E. Troch) behandelde al in de jaren vijftig de buitenlandse politiek niet vanuit de simpele oost-west tegenstelling. Manu Ruys bouwde als overtuigd Vlaamsgezinde een reputatie op als commen-

tator van de binnenlandse politiek. Sport, wielrennen en voetbal, was vanouds een sterk punt in de Standaard-bladen, maar er kwamen nu ook speciale rubrieken over economie en wetenschappen. Bijzondere aandacht was er voor de *Standaard der Letteren*. Dit bijblad kreeg met zijn literaire commentaren ook buiten de specifieke Vlaams-katholieke kring waardering en gezag.

Nauw verbonden met de groei naar een pluriforme kwaliteitskrant was de expansie van het blad in de vorm van fusies met andere bladen van katholieke signatuur. Op het einde van de jaren vijftig en in de jaren zestig kocht De Smaele, schoonzoon van mevr. Sap en met de dagelijkse leiding van de bladen belast, kranten in Brussel, Antwerpen en Gent. Tegelijk breidde hij de afdeling weekbladen en de drukkerij uit, zelfs met aankopen in Frankrijk. In de groei deelde ook de boekhandel en uitgeverij De Standaard.

Durnez verlevendigt de beschrijving van deze groei met boeiende portretten van de oude eigenaren van de overgenomen bedrijven en hun medewerkers, de journalisten en redacteurs. Toch bleek dit expanderende bedrijf met al zijn journalistieke kwaliteiten kwetsbaar te zijn. De economische crisis van 1973 en volgende jaren kwam hard aan. De tijdschriften divisie en de Franse bedrijven renderden niet optimaal en loonstijgingen werden onvoldoende gecompenseerd door groei van abonnees en verhoging van de abonnementsprijs. In 1976 viel vrij onverwacht het doek. Aangevraagde staatssteun bleef uit en het faillissement van de drukkerij sleepte de andere afdelingen mee. Na lange en spannende onderhandelingen bleek een Vlaams consortium onder leiding van A. Leysen bereid de dagbladen over te nemen en in een nieuwe holding, de Vlaamse uitgeversmaatschappij, onder te brengen.

Deze ontwikkelingen zijn door Durnez, zelf bijna al deze jaren aan *De Standaard* en zijn nevenbladen verbonden, met grote kennis van zaken beschreven. Hij steunt op gedrukte publikaties, licentiaatsverhandelingen, eigen documentatie en vele interviews en oordeelt met een welversneden pen, kritisch maar ook mild. Als men kritiek zou willen uitoefenen dan is het op het punt van het bronnenmateriaal. Wanneer bepaalde kwesties als de betrekkingen tussen episcopaat en directie of de overname van andere kranten aan de orde zijn dan zou men wel eens wat directer in de kerkelijke of directie-archieven willen zien. Zeker geldt dit voor de ondergang van het bedrijf in 1976, al zal dat materiaal gezien het zeer recente verleden nauwelijks toegankelijk zijn geweest en valt dit Durnez niet te verwijten. Hij heeft als journalist en historicus de persgeschiedenis in Vlaanderen zeer verrijkt met twee boeken over een van de vooraanstaande bladen in Vlaanderen. Hij heeft tegelijk met de geschiedenis van *De Standaard* over de periode 1918-1976 ook een overzicht gegeven van de politieke, culturele en maatschappelijke bewustwording in het Vlaamse katholieke milieu.

P. van Hees